

De Randstad en de rest

De Randstad is zeer veelvuldig in het nieuws. Toch beslaat de Randstad slechts 20 procent van de oppervlakte van het Nederlandse grondgebied. Aan de andere kant woont en werkt bijna de helft van de Nederlanders in de drie Randstadprovincies. Bij culturele activiteiten scoort de Randstad ruim meer dan de helft.

Veruit de bekendste ruimtelijke tweedeling van ons land is momenteel die in de Randstad en overig Nederland. Beeld en cijfermatige werkelijkheid willen nog wel eens van elkaar verschillen. Daarom volgen hier enkele kerncijfers over deze tweedeling.

201 burgemeesters

Een bestuurlijke grens zoals bij een traditionele stad met één burgemeester is er niet. Het Randstadgebied ligt, afhankelijk van de precieze afbakening, in drie tot zes provincies. Als we ons hier beperken tot de provincies Noord-Holland, Zuid-Holland en Utrecht, dan is het een stedelijk gebied met 201 gemeenten. (Om nog maar te zwijgen van de deelgemeenten, stadsgewesten, etc.). De Randstadprovincies nemen samen 20 procent van het Nederlandse landoppervlak in beslag. Op dit gebied is ruim 44 procent van de bevolking gehuisvest. Dit komt neer op meer dan duizend inwoners per vierkante kilometer land. Zuid-Holland telt zelfs 1 180 inwoners per vierkante kilometer. In de rest van het land zijn dat er nog geen 330. Een ruime meerderheid (65 procent) van de zeven miljoen inwoners van de Randstad woont dan ook in gemeenten die sterk of zeer sterk stedelijk zijn. In de rest van Nederland woont slechts een kwart van de bevolking in zulke gemeenten.

Minder bos, meer bebouwd

Toch wordt in de drie Randstadprovincies nog bijna tweederde deel van de bodem gebruikt voor agrarische doeleinden (inclusief glastuinbouw). In de rest van het land is dat wel iets meer (72 procent), maar het verschil is niet spectaculair. De verschillen in ruimtegebruik zijn wel aanzienlijk als het gaat om bossen en bebouwing. In de Randstad is vijf procent van het grondgebied

bedekt met bossen, in de rest van het land is dat bijna elf procent. Daarentegen wordt 21,5 procent van de bodem van de Randstadprovincies in beslag genomen door bebouwing en infrastructuur, terwijl dat in de rest van het land nog geen 12 procent is

Economie

In economisch opzicht is de Randstad nog sterker oververtegenwoordigd dan bij de bevolking; bijna de helft (48 procent) van alle banen bevindt zich in de drie westelijke provincies. Echt verwonderlijk is dat natuurlijk niet met beide mainports binnen de grenzen. Macro-economisch wordt naar het bruto binnenlands product (BBP) gekeken. In 1997 werd bijna 49 procent van het BBP (exclusief de extra-territoriale regio en de delfstoffenwinning) verdiend in de drie Randstadprovincies. Het aandeel van de Randstad neemt overigens wel af. In 1960 werd nog ruim meer dan de helft (53 procent) van het BBP in de Randstad verdiend. Hierbij is niet gecorrigeerd voor groei in aangrenzende gebieden, dus voor het uitdijen van de Randstad.

Cultuur

Het aandeel van de Randstad in culturele activiteiten komt ruim boven de helft uit. Twee voorbeelden. 57 Procent van de museumbezoeken vindt plaats in de Randstad. Bij de podiumkunsten is het aandeel nog hoger. Ruim 60 procent van de 15,6 miljoen bezoeken aan professionele voorstellingen in het seizoen 1997/'98 vond plaats in de drie Randstadprovincies. Alleen Amsterdam is al goed voor ruim 17 procent en de vier grote steden tezamen tekenen voor 42 procent van de bezoeken aan podiumkunsten. ◀

Henk Nijmeijer

Verstedelijkt Nederland, 1998

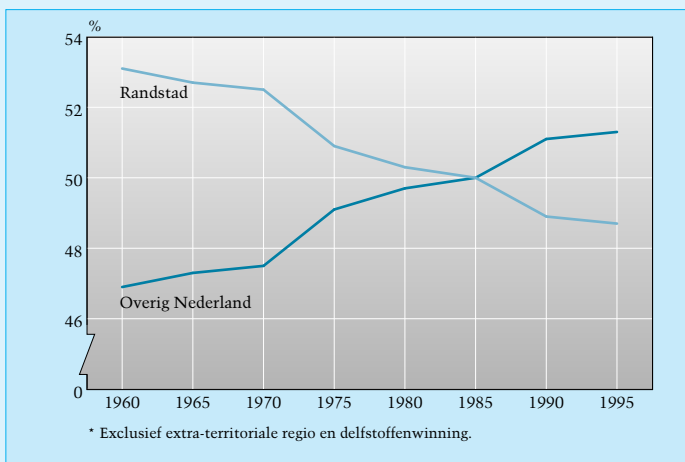

Randstad?

De kaart toont aaneengesloten bebouwde gebieden van 500 bij 500 meter, die 25 of meer adressen bevatten. Dit komt overeen met 100 adressen per vierkante kilometer. Duidelijk is te zien dat het westen voller is dan de rest van Nederland, maar een echt centrum ontbreekt en ook een rand van de vermeende stad is niet zo een, twee, drie te traceren. Misschien zou *Randgebied*, naar analogie van het Ruhrgebied, wel een betere aanduiding zijn.

In de Randstad ligt het Groene Hart. De kaart laat zien dat er geen sprake is van een omvangrijk open gebied. Grotere plaatsen als Zoetermeer, Alphen aan den Rijn en Woerden en tientallen kleinere als Stompwijk, Nieuwkoop en Kockengen nemen al een behoorlijk deel van de open ruimte in beslag. De opvatting over welk gebied wel of niet tot de Randstad behoort, verandert in de tijd. Het begrip werd eerst gebruikt voor de ring van steden en verstedelijkte gemeenten die loopt van Utrecht via Amsterdam en Den Haag naar Rotterdam en Dordrecht. Meer en meer wordt er het gehele stedelijke gebied in West-Nederland onder verstaan. De exacte grens blijft overigens onduidelijk. De Kop van Noord-Holland en het Zuid-Hollandse Goeree Overflakkee zijn niet echt stedelijk te noemen. Almere daarentegen zou vanwege ligging en omvang toch eigenlijk wel tot de Randstad gerekend kunnen worden.

Ontwikkeling aandeel Randstad in BBP*

Aandeel Randstad in oppervlakte, inwoners en banen, 1 januari 1999

